

Bogodaa denfe sewuge

Thudese

.1 ..2 ...3 ....4 .....5 .....6 .....7 8
.....9

Sewugie liem ma na bu denfe bogodaa. Na mu bie na bu twume ki za, mu karan gie gbojo u, na yesi ki za.

Na sie khonn fi?, diyase bie na mu yuon karinkhela thon wa, mu kãm ma na karin vo khiera karinkhela sewugie za zo. Sie le thaga la na ha v woome, u miliensiensira bu tho? u heke.

Mamariwe kpo (1)

- 1) Thudse da biyira b uwa waniyii, i bogeo lomura bura.

Mu de? mamariderwira kha thudse dabiyira waniyii. Kha ie thudse dabiyira. Waniyiira bu wa kpure nipe bie heke, nipe bie waru thudse wa na ie pi siese za. Si buwa nga baa nipe bie thudse na legemiye pi siese za ira. Mu sewe ie thudse dabiyira waniyiira kpokpora bie daphokpakpakuza mura siira:

1

Na mu sewen ie bie zuori, mu de mamari deriwira kha na pi waru twuri thudse dabiyira waniyiira bie na kiran pi waru le thudese thina bie.

- 2) Thudse dabiyira waniyiira (9) karin lome

Mu bogeo mamari deriwira si kha do?e nuna sewen ie thudse dabiyira nuna sewen thi ti lokura v.

- 3) Lugun thudse dasila (1) sewume

Mu sewe 1 kpakpadse daphokira u ki tu bogeo mamari deri wira leke wa? lomura. Si kpura za, pi bie khe pi dapho?ira na sewe ti bu.

- 4) Vo kpo sewume (mamandeye)

Na mamandewira khunngbojo u, pi sewe 1 pi sewesura. Khinye kpii pi sewesura za.

Mamanwe pi yõ (2)

1) ñ vîgbûu thûdë dabiye Wânigiira sewe lomura za. Sië za, mu khon mamari deriwira bïë kpo kpo na khon thûdë dabiye lyo ïyo pi kañin i.

2) Sewume

Mu sewe ti kpakpadë daphokira u, ki kpii khin bgenne khîn zeñerene ti sün thede khîn a za, dïë thede khîna kpuola za mu kpii khîn hûrana.

Ti le lome be:

2..

2

2

.. ..

.. ..

Na mu sewuni i zuori, mu tu :

- ßogo leke wâ lomura
  - Sië mamari deriwira sewe ti pi dapho?ira u.
  - vô kpo sewume (mamarideye)
-
- Na mamari deriwira khûnngbojo u, pi sewe 2 pi sewusura.

Mamariwe pi sâa (3)

- 1) ñ vîgbûu thûdë dabiye wâniyiira

Sewe lomura za. Si za mu khon mamriduguwira bie kpo kpo na khon thudé.dabiye ūyō - ūyō pi karñ i.

2) 3 sewume

Mu sewe ti kpakadé daphokira u. Mu sewe za dabila sewe khīna zaara kí tu sewe thedē dabila sewe khīna kpoloñira u.

Ken ti sewe lomura:

3...

3

3

· · · · · · · ·

··· · · · · · ·

Na mu seweni i zuori, mu tv:

- ūgō leke wā lomura
- Yie mamaridérwura sewe ti pi dapho?ira u.

3) Uo kpo sewume (mamaridéye)

Na maridérwura khūnngbojo u, pi sewe 3 pi sewusura.

Mamariwé pi yū (4)

1) i vi gbūu thudé dabiyé ūyō - ūyō pi karñ i.

4) Sewe ti kpakodé dapodé daphokira u. Mu gō? ti dida liemira zaa khīna za, na ba sa? ti khīnye yōra sv gumira v, mu tv hōne khīne du? na gō du?ra diikhela za, li tv kpii khīn nrenne du? ya?ra za.

Ken ti sewe lomura:

4....

4

4

· · · · · · · ·

.. . .

Na mu sewen sie zuori mu tv:

- ɓogø leke wā lomura
- yie mamaridewira sewe ti pi dapho?ira u.

Uo kpo sewume (mamarideye)

Na mamaridewira khunn gbojo u, pi sewe 4 pi sewusira v.

Mamanwe pi waa (5)

1) Vighbuu thude dakiye waniiira sewumura za. Sie za mu khon mamndewira bie kpo kpo, na khon thude dakiye iyo - iyo pi karini.

2) 5 Sewume

Mu sewe ti kpakpa de dapho kira u. Mu kpii khinhurane sewe khina zaara, mu go ba ti kpiimira ledje na yo leminuña v, ki tu kpii khinirene na sū ni na yo dii khin sewuyena lokura v, sie kpura za mu bi ti nga oijo lome na daa leminuña.

Ken ti sewe lomura:

5.....

5

5

....

....

....

Na mu sewen sie zuori mu tv:

- ɓogø leke wålomura
- yie mamaridewira sewe ti pi dapha?ira u

3) Uo kpo sewume (mamarideye)

Na mamaridewumie khunn gbojo u, pi sewe 5 pi sewusira v.

Mamaríwe wanikpo (6)

1) Í vighbuu thadé dabiye wániyiira sewume za.

Síe za mu khon mamaríderiwára bie kpo kpo, na khon thudé dabiye íyo - íyo pi kařn í.

2) 6 sewume

Mu sewe tí kpakpadé daphokira u.

Mu gó? khünbiene lieme zaa khünza na sunenri thedé khün sewuyéna lokura v kí t; bakarí.

Ken tí sewe lomíra:

6

6

· · · · · · · · · · · ·

·· · · · · · · · · · · · ·

Na mu sewen síe zuori mu tv:

- gógo leke wálomíra
  - yé mamaríderiwára sewe tí pi dapho?ira u sí goba ena na mamaríderiwára bidíti na tí kíron gbaangbo wa? hā mu kei síe wa?, nadíe pi mamari wa i bi?lomíra kíri kíri hari na ba derí sí za.
- 3) vo kpo sewume (mamari deye)
na mamari deriwára khünn gbojo u, pi sewe 6 pi sewusura.

Mamaríwe wániyo (7)

1) l vighbuu thudé dabiye waniyiira za. Síe za, mu khon thudé dabiye íyo - íyo pi kařn st.

2) 7 Sewume

- Mu sewe tí kpakpadé daphokira u.

Mu kpii khünhrane za khünaza, ti kpiimira gó ba lemuniya na yo ledije, kí tu kpii khünne duó wade thení na nanni khün hurana philyan khela za. Khüntheréna kamma na sún na yo dii thedé khünza za. Kí tu kpii khünhran titudé khüntheréna sv gumíra v.

Ken ti sewe lomura

7

7

7

.....

www.ijerph.com

Na mu sewen si zuori mu tv:

bəgo leke wälomira
yie mamarüderiwira sewe ti pi dapho?ira u.
3) 12 kpo sewume (mamarüdeye)

Na mamaridewira khūnn gbono II ni sewe 7 ni sewuksira II

Mamariwe wānīsaa (8)

1) Mu khon mamariwura bue kpo kpo na khon thude dabiye iyɔ - iyɔ pi karin
s1

2) Mu sewε tı kpakpađe daphokira ॥

Mu le khīnkūnkūne khīnsewivena zaara

Nga tū gō ūa khīna za na siē tapp miū tu kpii khīnkūnkūna dūz na tuki i

Lugvn khñkñkñna liewe gó ba ledinje na gan za kí tu sñn. Bñmýó bela gó bø zaa khñkñkñna diikhkela za, la sñn thede kí tu gan zaa na yo thukini na duvra

Ken ti sewé lomura : 8 .....

88888

8

Na mu sewen si zuori mu tu:

- g̊e g̊e leke wālōmura

- Yie mamarideriwira sewe ti pi daphoira u.

3) Uo kpo sewume (mamarideye)

Na mamarideriwira khunn gbojo u, pi sewe. 8 pi sewusura v.

Mamariwe waniyii (9)

1) I vighbuu thude dabiye waniyiira sewe

Lomira za. Sie za, mu khon mamaderiwira bie kpokpo na khon thude
dabiye iyɔ - iyɔ pi karin si.

2) 9 Sewume

- Mu sewe ti kpakadε daphakira u. Mu sewe "o" na yieri khina zaara, na yie khina tara ti svugmira v. Na sie lieri zuori, mu tu kpii khinbijene na sun.

Ken ti sewe lomira : 9.....

9

9

.....
.....
.....

Na mu sewen si zuori mu tu :

- 6ego leke walmira
- yie mamarideriwira sewe ti pi dapho?ira u.

3) Uo kpo sewume (mamarideye)

Na mamarideriwira khunn gbojo u, pi sewe 9 pi sewusura v.

Mamariwe gbune (10)

Mu - kuogin na mune kpo: mamariwe

Gbunera miliensira waru le na mamarideriwira waru karin thude
dabiye waniyiira na kiran wa? die bena muo thira kam ma na ken, na
pi waru karin thude dabiyyira bie wa, i vighbuu si za kama v, ba nu kha
pi bie waru karin si.

1) Na sie lieri mu tu sewe 54 daphokira u pi karin si 5 na 4 . Die bena, mu bogo mamaridertwira kha thude dabiye sewen ma iyo kame loko u mira siira, thude dabila sewen leminijura, die bu wa gb\u00fune – gb\u00fune khaaye. Thude dabila dvora, die bu wa ikpokpo khaaye (ngaa 54 ra za, 4 ra bu wa ikpokpo khaaye 4) die bera 54 ra karma mira siira tigbey\u00f3 na gbuna na iyii.

54 ra thedera mu sewe 64 na de kha nira kpo karin si, ie thedera mu sewe 74 nira vo karin si na yo nan 94.

Na sie zuori mu sewe 44 yvora (54) zaara, na mu sewen 44 ra zuori mu tu sewe 34 ie zaara na mu sewen ie zuori mu dvk\u00fbin 24 ie zaara. Na sewe 53 na sewe 52 na sewe 51 na thuo kame na yo leminijura gejje, ki tu sewe 55, 56, 57, 58, 59 na yo le diniye gejje.

14

24

34

44

50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60

64

74

84

94

Na mu sewen wese, mu yie mamaderiwira karin sie ki tu yie mu sewe sv\u00f3.

2) Ira mu bu mamaridertwira 50 wariba 60 sewe lome, na bie lugvn buf bu si za wa?

Na i sewen ma 5, 5 na 50 w\u00f3ri tu na khonj\u00f1 wa?, die bera a kam ma na bie le lome buw wepie ki yie a tu kha 5 bu wa gb\u00fune gb\u00fune kha\u00e1y\u00e9. Ngaa die muna na kan na le thude dabiye waniyiira d\u00f3

wa? na s̄ie lieri, si le 51 wariba 52...(na i yv̄ra). S̄ie ȳeri i a ba khe thv̄de dabi fene v̄edē a kūn kha : “kpasa”, d̄e sewē l̄om̄ra b̄ira “0”, d̄e b̄ena tigbeyō na gbūne sewē wa m̄ura siira 50.

S̄ie k̄i bu kha gbūne khaaye īwāa na kpasa, warib̄a gbūne khaaye īwāa na kpasa, wariba gbūne khaaye īwāa m̄une nukinn t̄ za wa? Na i bu mura: 60, 70... sewē wa mafira, gbūne sewē wa m̄ura 10, s̄ie k̄i bu kha gbūne khaare kpo m̄une nukinn t̄ za wa?, gbūnera kpo v. Na s̄i yedi mamarid̄eriw̄ra heke mu tv̄ sewē 50 na 60.

14

.....	14	34.....
-------	----	---------

24

34

44

50 51 52 53

54 55 56 57 58 59 60

64	60.....
----	---------

.....

74

84

94

Mamariw̄e gbūne na u kpo (11)

Mu v̄igbūu thv̄de dafiyira za na go 10 na yi nan go

1) Mu sewē 57 daphokira u, mu yi? n̄ura kpo kar̄in s̄i k̄i b̄oḡo s̄i.

Mu khe 78, 23, 40, 92 na le si ngaa baa mu lien 57 ra ira.

2) De kha mamarid̄eriw̄ra b̄ie khe pi dapho?. De nuvne duɔ pi sewē t̄, na mu yāan kha pi b̄ie zuo, mu yi? n̄ura kpo? ‘u sewē s̄i daphokira u. Būra b̄ie ken pi besē na s̄i k̄ira wa? pi ɔf̄o s̄i. Na s̄ie zuori mu yi? nuvne duɔ pi sewē s̄i, na pi zuori n̄ura kpo sewē s̄i daphokira u. Wep̄e besē k̄iran wa?pi ɔf̄o s̄i.

Bena mamaridewira bu ki sewe, mu zvu nan mi na ki ken pi liege lomura. Nuvna mu kān de pi sewe i ie yura : 31, 68, 94, 15, 26, 70.

1 2 3 4 5 6 7 8 9
10 11 12 13 14 15 16 17 18 19
20 21 22 23 24 25 26 27 28 29
30 31 32 33 34 35 36 37 38 39
40 41 42 43 44 45 46 47 48 49
50 51 52 53 54 55 56 57 58 59
60 61 62 63 64 65 66 67 68 69
70 71 72 73 74 75 76 77 78 79
80 81 82 83 84 85 86 87 88 89
90 91 92 93 94 95 96 97 98 99

Mamariewe gbūne na pīyō (12)

Tiiwāawē

I) Mu kugnā na mune kpo:

Mamariewe gbūne na pīyō waru le na mamaridewira
twon gbūne gbojo karīmē na yedī wa?
Dīe bena muo thīra kām ma na ken, na pi waru karīn
gbūne- gbūne gbonse bīe karīmē za wa?, ī vīgbūu sī za
kame v, ba nu kha pi bīe waru karīn sī na sewe sī na
kīra.

1) Tiiwāa – wāawē na gbūne – gbūne bōgō lōmē bu
wa kpuore.

Mu sewe 450 daphokira sv gumura v, mamaridewira
karīn sī 4,5, 0, na pi waru karīn sī, mu bōgō pi sī
kha thudē dabisāafirana na yo lemūnija gejē, dīe
bu wa tiiwāa bōdē u, kha 450 karīma mūra siira

gbaasiyõ na tigbe yõ na gbûne na kpasa. Sı lõnkîrîwîra kı bu gbaasi yõ na tigbeyõ na gbûne (450).

Sıe kpura za mu sewe 550 pı karñ sı, kı tu yie mu sewe wasıe.

650, 480, 490, 420, 410, 450 lemînuja gejje.

Mu bu mamarideriwira na vo warı sewe 400, ı sewe wa mûra sii ra 400, 4 sewen ma tiwâa – wâa gbojo u dîuna kpasase sı yõ thuon die dabila, kparase sı yõ thuon die wa gbûne gbûne gbojo u, na kpasara wiera phulan vo bu wa ikpo kpo gbojo u.

- 2) Na sıe zuori mu sewe 370, 100, 432, 856, 900 daphokira u, na mu sewen wese pı karñ sıe mafira mu le ba nu kha sı bie sewen.

	10	20	30	40	50	60	70	80	90
100	110	120	130	140	150	160	170	180	190
200	210	220	230	240	250	260	270	280	290
300	310	320	330	340	350	360	370	380	390
400	410	420	430	440	450	460	470	480	490
500	510	520	530	540	550	560	570	580	590
600	610	620	630	640	650	660	670	680	690
700	710	720	730	740	750	760	770	780	790
800	810	820	830	840	850	860	870	880	890
900	910	920	930	940	950	960	970	980	990

Mamariwe gbûne na pisaa (13)

1 vîgbûu thuđe dabiyira za na go 100 na yo nan 999

- I) Mu sewe 530 daphokira v, mu yie nira kpo karin si na bogeo si lome. Mu le si kpuosira na 342 dinna 602.
- 2) – Sewuge karime : mamarideriwira kam ma na karin si pi kpo kpo, nira kpo karin dasila duora vora khe na karin duora.
- 3)- De mamarideriwira kha pi bie khe pi dapho?ira.

De nuvne duv pi sewe ti, na mu yaan kha pi bie bie zuo, mu khon nira kpo u yo sewe si daphokira u.

- Mu de? nuvne duv mamarideriw si sewe si, mu le nga baa mu lien lugun besira ira.
- Na mamarideriwira sewe mu zvu. Nan mi na ki ken pi liege lomira
- Wesi mu kan de mamarideriwira sewe si sie sira: 178, 222, 993, 560, 400, 511.

400	100	700	600
201	504	906	308
732	418	159	263

Mamarive gbune na pi yii

- 1) Mu sewe 4300 daphokira u na bogeo pi si kha 4 bu wa kpie kpo khaaye 4.
 Die bema 4300 karin ma kpewe 4 na gbliga na tiiwaa.
 Mu bogeo pi si kha na tiyira diima kpiewa za, kpiewura sewe wa na zvu kure
 tiiwaawura za kiri, sieye wa i khvofin tu kpiewe na tiiwawwe khoj mi kam me za.
 Na sie zuori, mu sewe 5300 vo karin si, mu sewe 5460 na khon vo, v karin sie, mu le
 si kpuosira na wesi 6013, 9006, 4000, 1000.
- 2) Na sie zuori, i karin sewuge kpolojo besira. Mamarideriwira karin si nipe kpo kpo.
- 3) Na sie zuori, i le thaaga tuvme. Wesi mu de mamarideriwira sewe sie sira : 1500
 (dinna diiyira za a bu)
 7000 (sie bu wa gbonbiye nuvna ki bu a surigira v)
 1 154 (sie bu kilometriwe nuvna ki bu Abizna wagadugu legemira)
 Muo thira war de? nuvne duv na sie, pi sewe si.

2500 1300 7400 9100 8600
4158 3226 5539 6178 1125
2063 9005 3000 7040 6108

Mamarïwe gbñne na pi wãa (15)

- 1) Mu sewe 12 500 daphokira u, na ñogø mamarideriwira kha pi kãm ma na karïn si kha kpiewe 12 ki tu karïn gbaa si yõ na tiiwãara v lomura v. Mu sewe 34 200 daphokira u na kha nira kpo karïn si, mu sewe 62 250 nira kpo karïn sie na wese kiran wa, mu ñogø si lomura na kïra. Mu ki vikin nipa ñabiyie sewumira 87 000, 50 000, 61 235, 90 250, 44 100.
- 2) Sewuge karïme: khon mamarideriwë pi ki karïn si kpokpo.
- 3) Mu de? nuvne duø mamarideriwira sewe ti ngaa: 33 500, 60208, 97 711, 46 558. Mu warì de? nuvne duø na sie, pi sewe si.
34 000, 52 000, 70 000, 66 000
19 000, 83 500, 24 816, 49 378
90 321, 70 050, 68 034, 21 750

Mamarïwe gbune na wãnikpo (16)

- 1) Mu sewe 352 500 daphokira u. Bu mamarideriwira na vo warì karïn si. Mu ñogø kha kpiewe gbjo ki lugun karïn (kpiewe 352) tiiwãawë gboñira tu karïn die bëna (gbaasi yõ na tiiwaa 5). Mu sewe 1 352 500 daphokira u sukhää we gbjo ki lugun karïn (ukhää 1) ki tu karïn svora. Mu sewe wesie ki tu ki bu mamarideriwira si karïn lomura: 275 000, 320 687, 4 520 000, 15 338 691.
- 2) Sewuge karïme : Mamarideriwira karïn si kpokpo.
- 3) Thaaga tvme: sie le wa pi daphoñira u, mu y? 180 000 pi sewe ti. 6 300 000, 65 000 000. Mu warì sie suo bu we?e thudë ñabiyie ki bu 6 na 9 suggumira v.
42 76000, 204 000, 60 23000
24 11600, 25 448, 2521300
1560000, 2492000, 100 50000

Mamarīwē gbūne na wānīyo (17)

Gbuu mamarī duguwira u

Thūdēse warī yo wōrē v na mamaridērwira tūrī thūdē dabiyira bīe na kīra wa?.

Gbūu mamariduguwira v, le wa na bu ken thūdē dabiyira thīna bīe ıyaarı, na wēsē yedī mamaridērwira hīkī wa? v ɔfō yesīn sī pi heke na kīra.

Mu khe thūdē dabiyira thīna bīe ī yāarı, na de mamaridērwira svō pi sewē sī.
Na khe ikpokpo gbojou na yo nan 999 000 000. Mu warī yīe
mamaridērwira thīra de nuvne duɔ pi bīe sewē tī.

308, 25346, 791080, 6500

4320970, 568, 13942 63

8271, 12500 000, 180 3460

Mamarīwē gbūne na wānīsaa (18)

Sīemē

Mu de mamaridewira kha pi le sīemē pi thaaga za, si le wa bamuga miye nga na nu kpakpa?e lonn thūdēse za, sī hugama. Dīe bena, nīpe wepe būun wōrēme sī geñe wa?, si firigīma, wariba ī vīgbūu munē kpo za hāa gōnyē. Sīe yīerī na thūdēse sewumē kī bāa.

Na mu bōgōn mī thūdēse sewumē kīra khēla, mu le svō na bōgō pi. Mu sewē 266 kī tv sewē 532 svōra sī mu yīi sī bīe na sī gbonse ikpokpo gbojō gbūne gbūne gbojō na tiwāa wāa gbojō.

Sīe yīerī mu kām ma na kpii khīnyē thūdē dabiyira layī?ura za na sūn, sīe le thaaga hā bilense bu hīdan sī za wa?. Ken sī sewē lōmūra:

226 + 532

Hvrane kola ki bu kha nvugie bie kam ma na sie kame v. Kha sie bie sewen ma zuori kha si svora bu wa sieme. Mu bogo pi ti kha wedie “ = ” bogo wa nvuna buuri.

Ira lome siemira le sie mu bogo pi. I kpo kpo gbojo za mu go? za na sie tann mu gbune gbune gbojo u, ki tu yo nan tiwaa waaawee gbojo u. Mu khon nra kpo u ba le wesie : 4287633. 8 na 4 bu 11. Muse sie sewe?

Tikpora ki sewe zo ikpokpo gbojira v die le buumira, gbunira (10) vo yo sie gbune gbune gbojira v. Die bena die sewe wa gbune gbune gbojo u (10), ie nvuyira yii wa zaara a bu kvogin i. Ira i le wa gbune 1 na gbune?e 2 duna gbune?e 5 ie le wa gbune?e 8.

De si pi sewe si pi dapho?ira u. 544 + 328 na pi bie khonn di zuori, mu khon nra kpo u le si na kira daphokira u. Miliense wese ki kan na le gbojo u, mu de si lomira si bu wa mamariderwe thude sevuda za bukhey?e 18 za.

328 + 653

Miliensira mamariderwira kan na le mamaritwe 18 ra kpura za, sie sura:

226 + 532

316 + 574   574 + 158

643 + 54   635 + 782

Mamaritwe gbune na waniyii (19)

Sieme gbuu mamarit duguwira u

- 1) Thudese sewuge bukhey?e 18 miliense khome.

Yie nura kpo ban khon lugun thudesira na sie zuori, mu tu bogeo mamaridesira sieme le lomira na kira. Yie nura vo ban bogeo si thuoror lelome na kon si. Mu le mafira ba nu kha si zuori.

- 2) Sewume pi dapho?ira u : de mamarideriwira le wesie 27 + 42, yie nura kpo ban le si daphokira u na kira. I le sieme buo mafira ti 765 + 214; 3425 + 5328; 56 + 64 + 47...
- 3) Miliense wese ki kan le gbojo u, mu bogeo si komé na mamarideriwira (sie bu wa pi sewuse bukheyé 18 za, ken mu sewuge bukheyé 34 ra za.

Miliensira mamarideriwira kan le gbojo u mamariewe gbüne na waniyiira kpíra za sie sira:

$$2542 + 4675 \quad 6349 + 2725$$

$$\begin{array}{r} 1200 + 325 \\ 5340 + 58 \end{array} \quad \begin{array}{r} 930 + 1500 \\ 3260 + 80 \end{array}$$

Mamariewe tigbiire (20)

- 1) Mamarideriwé thudese sewuge bukheyé 19 ıra

Miliense khome

Lome i lien na khon mamariewe 18ra miliensira mafira i le na bu khon mamariewe 19ıra besira fi. Na mu yaari kha siemira yesi mamarideriwira heke na kiran wá?, i le gie dyaga miliensira bie sieme. Sie kpíra za dyaga miliensir bie sieme. Sie kpíra za dyase suora za i tv ya khome.

- 2) Khome

Na mu bie na khon nvnne duɔ, duɔ za, mu kām ma na hūne si na kīra mu sewe 358 – 123 daphokira u na yii thudé dabiyira kpo kpo bie na i thudé.

358 – 123

Mu bøgo mamaridériwira si na kīra kha nvnna wadié ki khon duɔra za dié ki yii thedera. Na sie lieri zuori thudé dabiyira ki bu thedera ie khon zaa bøyura za.

Nga thudésira go ba i kpokpo gbojo geŋe. 3 khon 8 za, i yvora yiewa 5

2 (gbūne gbūne?e 2) khon 5 (gbune gbune?e

5)i yvora yie wa 3 (gbūne gbūne?e 3).

1(tiiwāa 1) khon (tiiwāa we 3) za wariba (gbaliga na tiiwāa za) 2 (tiwāawē)

2)Wariba (gbaliga) ki yie. Na mu lien sie zuori, mu yie nira kpo le wesie dapokira u :

549 – 235

Na u zuori, i bie bikenkhéyura kame v, mu bøgo si lelonkiriwira na mamaridériwira.

De kha nira vo ban le wesie : 462 – 237, a bie tvur kha 7 wart khon 2 za wa? Na muse a le wesie?

Í khon ti kpo gbūne gbūne gbojo u, ie yvora yie 5 (mu kpii khīne 6ira za ki sewe íwaa (5) ki yo sewe tikpora i kpo kpo gbojo u, i le gbūne na íyo. Na sie lien zuori, 7 wart khon 12 za, i yvora yie 5. Gbūne?e 3 khonn gbūne gbūne? 5 za, i yvora le wa gbūne gbūne?e 2, gbaliga khonn gbaasi yø za gbaliga ki yie. Na sie zuori mu bøgo khonne lomura ñ, na bilenkhére bu mu bøgo dié khala tu yie?.

3) Miliensira ki kan le gbojo u, mu de? si lomura na mamaridériwira (sie bu wa pi sewusé bukheyé 20 za). Muo begira za, sie bu wa bukheyé 37 za.

358 – 123

462 – 237

279 - 24

985 – 126

Mamariwε tigbiire na u kpo (21)

1) Thudεse sewuge bukheyε 20 miliense khome
 De kha mamaridεyε u kpo ɓan khon lugun thudεsira daphokira u. Na si lien
 kiran wa?, mu ɓogɔ bilen khela ki gū ɓogɔ si le lomura. Nira vo ɓan le si le
 thuorora, i le mafira ɓan nu kha sı bie yo zuori. Na si lien zuori mamaridεriwira
 bie kām ma na bie pi filien kheyura miliensira pi na lien ıra mu ken si pi heke.

2) De kha vo ɓan le wesε daphokira u: 543 – 268. 8
 warı khon 3 za wa?, mu yo gbūne gbūne gboño u na yo khon 1 na ɓan yiiri i
 sāara za, na sıe lieri 8ra warı khon gbūne na isāara (13) za, i yuɔra yie wa 5.
 Gbūne gbūne?e 6 warı khon gbūne gbūne?e 3 za wa?, mu khon tiwāa kpo na ɓan
 yii u isāara za, die bəna gbūne gbūne?e 6 warı khon gbune gbune?e 13 za, i
 yuɔra yie wa tigbesaa na gbūne (7). Ira tiwāawε pi 4 warıba (gbaasi yō) yieri.
 Gbabiga khonn gbaasiyō za gba liga kı yie. I bie bu wa 275.

243

- 268

=

533

- 268

=

433

-268

=

805 – 262.

1 kɔrɔsī kpasara (0).

805

-262

=

715

-262

=

4) De si mamaridərwira sewε pι dapho?ira na khon si:

843 – 65 = ; 3 843 – 1 672 =

Miliensira k1 kan le gboju u, mu bɔgɔ mamaridərwira s1 lɔmura (s1ε bu wa mamaridərwε sewugε bukhyε 21 za).

543 – 268   7830 – 3250

965 – 478   908 – 162

325 – 85   734 – 203

Mamariwε (22)

1) Thudεsε sewugε bukhyε 21 miliense khome

2) Mu le wa wεsε nga baa mu lien wεsε lien tann.

Khome kɔrɔsīmε

De kha nura kpo ban le wεsε

457 – 234.

Nuvna khonn dūna nuvra yieri, na i si en kame v i nan zaa nuvna ba (457). Na
 ī bie na tu kha bilense buun bu wa?, ī khe nuvna buuri (223) na sie nuvna
 khonn 234 i kām ma na bu zaa nuvna. Ken si lelomira:

457	234
-234	-223
223	

De kha nra uo ban le wesle daphokira u. 3 528-1 294 na bilense buun si za wa? ja baa svora lien:

- 3) De si mamaridewura sewe si pi dapho?sira u 9 428-1 365, na pi lien si zuori, mu de kha pi bie ken na bilense buun pikhomira za wa? pi le si pi dapho?ira geje guora.
- 4) Miliensira kui kan le gbojo u, mu bogeo mamaridewura si lomira (sie bu wa pi thudese sewude bukhey 22 za).

Mamariwe 23

- 1) Mamarideye thudese sewuge bukhey 22 miliense khome.
- 2) Gaga mra siira, na de kha: mi bu na ziyaase saa na mi yiin si bie kpokpra za phinye 12, i bie liem ma phinye i mu?

ĩ waru de kha phinye $12+12+12$ (mu sewe sieme daphokira u) $12+12=24$, $24+12=36$.

Ziphinye 36 kha bu mi heke. ĩ waru de si lome bu za wesu kui khoo fii, ĩ waru de kha ziphinye 12 hulan khey . Dle bena ĩ nan hulan khey, mu sewe si na bogeo mamaridewura si. ĩ kpokpo gbojo kui lugun nan zo:

2 hulan khey 3 iu kui bu $2+2+2=6$. Na sie zuori ĩ tu nan gbune gbune gbojo. 10 hulan khey 3 iu kui bu $10+10+10=30$. Iisaara sewe wa gbune gbune gbojo u. I bie le wa 36.

De kha nra u kpo ban le wesle daphokira u 32×4 . Mu ken si kui yesin si na bilense buun bu.

- 3) De pi kha pi sewe 43×3 pi dapho?ira u na khon si.

- 4) Miliense wese ku kan le gbojo u, mu boggs su lomira na mamaridewwra. (se bu wa mamarideww thudesse sewuse bukheye 23 za).

Mamariww 24

- 1) Na nra wle bu ble na le nu kpakpa de hidan kheye (nga na mi dedi kha maru botce 14 su kpokpora ble bu wa na kilowe 75 su ble le wa kilowe pu mu?) mu kama na tu nutitu?e hidankheye 5 mu kan na bu firiginse su za wa?, waruma na lei su za ku tu kun kha 40. Dle bena, na bu yie a waru thudesse vivi na dabiyira ble, a ba le thudesse hidan kheye thuvuse, na a karinn se ban donsunne ducn sii a waru tu su na de si thaaga u. Le khinhurane, sewe hidankheye dabiyirira na go 1 na yo nan 9. Lugun thuvugura kpolonjira u a le 1x1=1, 1x2=2, (1+1) 1x3=3=1+1+1) na kure nunne duc za yo ducra za.

156

X11